

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1355

av Betty Malmberg (M)

Ungas jobb kräver fler åtgärder

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av turordningsreglerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att förändra arbetsgivaravgifterna för unga och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ungdomsarbetslösheten är ett av vår tids största problem. Som politiker har vi därför ett stort ansvar att ta tillvara alla de verktyg som finns tillgängliga i syfte att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Nästa generation är direkt beroende av vår förståelse för, och vår reaktion på, de systemfel som finns på arbetsmarknaden. Trots omfattande insatser för att sänka ungdomsarbetslösheten under alliansregeringen, finns det fortfarande mekanismer inom dagens regelverk som motverkar ambitionen att bryta ned densamma. Forskning (bland annat av professor Per Skedinger vid Linnéuniversitetet) visar tydligt att dagens turordningsregler är ett av de hindren. Alliansregeringen försökte på många olika sätt att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden för ungdomar men dessa goda insatser försvårades av att vi i Sverige har en mycket trögriktig arbetsmarknad. Arbetstagare måste våga lämna en trygg arbetsplats för att söka sig till någon ny och därmed skapa luckor för de som står utanför att komma in.

Visst är turordningen på arbetsmarknaden i hög grad en fråga för de avtalslutande parterna. Men då nuvarande regelverk har en så stor inlåsningseffekt, i kombination med det stora antalet unga arbetslösa, behövs en översyn med syfte att öppna för nya lösningar och en större rörlighet på den svenska arbetsmarknaden. En liknande motion

behandlades under förra riksmötet. Utskottet konstaterade då ”att det verkar finnas en ambition på vissa håll hos parterna att diskutera turordningsfrågor”. Utskottet välkomnade också att parterna har sådana ambitioner samt förutsatte att regeringen, om parterna nådde samsyn i att en förändring av lagstiftningen är nödvändig, skulle ”analysera” detta noga. Utskottsmajoritetens ställningstagande visar på en förståelse för att turordningsreglerna faktiskt kan orsaka inlåsnings effekter. Att därför vara proaktiv och se över turordningsreglernas effekter synes vara en klok åtgärd.

Enligt en rapport från Företagarna anser närmare 70 procent av de unga under 30 år, att den egna gruppen missgynnas av regelsystemet. Det faktum att äldre anställda inte vågar byta jobb i rädsla över att hamna sist i kön, samt det faktum att förhandlingar mellan arbetsgivare och fack kan resultera i att turordningsreglerna upphävs, leder även till en falsk trygghet. Den anställde ges ett intryck av att ha en trygg plats inom ramen för gällande ordning, vilket i sin tur gör att personen i fråga väljer bort andra arbetstillfällen. Därmed skapas inte den flexibilitet som krävs för att optimera möjligheterna för nya förmågor att ta sig in. När sedan platsen förhandlas bort, står samma arbetstagare dessutom kvar med missade arbetsmöjligheter. Det skapar en oförutsägbarhet som inte är sund för någon, varken för arbetsgivare eller för arbetstagare.

Även Globaliseringsrådets kansli diskuterade frågan i sin egen slutrapport, och menade att ”grupper med svag ställning på arbetsmarknaden, som ungdomar och invandrare, påverkas negativt av ett strikt anställningsskydd”. I rapporten drar man slutsatsen att turordningsreglerna bör tas bort.

Förutom dessa konkreta exempel finns det andra skäl att ifrågasätta turordningsreglernas omfång. Reglerna tar inte sin utgångspunkt i vad som är bäst för företaget, utan sätter andra värden före. Exempelvis går anställningstid före kompetens, vilket gör att småföretagen är synnerligen drabbade av dagens system. I grund och botten handlar detta om synen på äganderätten. Ska ägare av ett företag själv ges ett större mått av makt att göra bedömningen av vad som är bäst för just företaget ifråga, eller skall politiskt utformade regelsystem inskränka denna rättighet? Det är olyckligt om företagare som går igenom en tuff tid inte skall ha verktyg nog att göra en kompetensrelaterad utvärdering av vad som optimerar företagets möjligheter till överlevnad.

Den 1 augusti blev det dyrare att ha ungdomar under 25 år anställda. Det har regeringen bestämt. Men detta är ett olyckligt beslut som också får kritik från chefen för Arbetsförmedlingen. Därmed är det inte bara arbetsgivare som oroar sig över framtiden utan också regeringens egen expertmyndighet som ska hjälpa unga in på arbetsmarknaden och till det viktiga första-jobbet. För den enskilde företagaren ökar kostnaden med i genomsnitt en extra månadslön per år för varje ungdom som är anställd. Jag läste nyligen om en företagare med 40 anställda varav hälften var under 25 år. För alla dem var det här jobbet deras första och det var ett riktigt jobb som gjort att de unga fått in en fot på arbetsmarknaden. Inga kortvariga traineeplatser som regeringen lovat införa. Men företagaren i fråga såg nu stora problem med att behålla alla anställda.

En sänkning av arbetsgivaravgifterna som riktas mot de allra yngsta ökar istället incitamenten för arbetsgivare att anställa ungdomar och sänker tröskeln in på arbetsmarknaden. Det första jobbet är oftast både det svåraste och det viktigaste att få. Därför är det extra önskvärt att fokus och insatser riktas gentemot denna grupp, varav många idag står långt ifrån arbetsmarknaden och utan en sänkning av arbetsgivaravgifterna riskerar att fastna i ett permanent utanförskap.

Regeringen snedvrider också konkurrensen. Ett exempel är vård- och omsorgsbranschen där många unga får sitt första jobb. Kommuner och landsting kommer nämligen att kompenseras för höjningen men däremot inte de privata vårdföretagarna som har ca 14 000 ungdomar under 25 år anställda. Det är inte hållbart.

Med hänvisning till ovanstående finner jag det ytterst angeläget att turordningsreglerna snarast ses över samt att den nya aviserade höjningen av arbetsgivaravgifterna för unga inte genomförs. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Betty Malmberg (M)